

PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
MAREK NIECHCIAŁ

RKR.610.2.2019.PP

Kraków, dnia 30 grudnia 2019 r.

DECYZJA NR RKR-9/2019

Stosownie do art. 33 ust. 4-6 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. z 2019 r. poz. 369 i 1667), po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów wszczętego z urzędu przeciwko Zaplo Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Warszawie

- w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów -

I. na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów**, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, działanie Zaplo Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Warszawie polegające na nieobniżaniu w przypadku przedterminowej spłaty kredytu konsumentckiego całkowitego kosztu kredytu o koszt prowizji, który dotyczy okresu o który skrócono czas obowiązywania umowy, co jest niezgodne z obowiązkiem wynikającym z art. 49 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (tekst jedn. Dz.U. z 2019 r. poz. 1083) i godzi w zbiorowe interesy konsumentów, oraz **nakazuje się zaniechanie jej stosowania**,

II. na podstawie art. 103 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nadaje się decyzji w zakresie pkt I. rygor natychmiastowej wykonalności,

III. na podstawie art. 26 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nakłada się na Zaplo Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Warszawie **obowiązek usunięcia trwających skutków naruszenia** zbiorowych interesów konsumentów poprzez:

1) złożenie jednokrotnego oświadczenia o następującej treści:

„W związku z decyzją nr RKR-9/2019 Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 30 grudnia 2019 r. Zaplo sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie informuje, że stosowała praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów polegającą na nieobniżaniu w przypadku przedterminowej spłaty kredytu konsumentckiego całkowitego kosztu kredytu o koszt prowizji, który dotyczy okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy, co jest niezgodne z obowiązkiem wynikającym z art. 49 ust. 1 i 2 ustawy o kredycie konsumenckim (tekst jedn. Dz.U. z 2019 r. poz. 1083) oraz godzi w zbiorowe interesy konsumentów. Decyzja Prezesa UOKiK nr RKR-9/2019 z dnia 30 grudnia 2019 r. dostępna jest pod adresem www.uokik.gov.pl”,

w następujący sposób:

- [1] czarną czcionką (kod szesnastkowy RGB #000000) ARIAL na białym tle (kod szesnastkowy RGB #ffffff),
- [2] tekst oświadczenia wyjustowany,
- [3] czcionką pogrubioną (bold) fragment: „Zaplo sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie informuje, że stosowała praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów polegającą na nieobniżaniu w przypadku przedterminowej spłaty kredytu

- konsumenckiego całkowitego kosztu kredytu o koszt prowizji, który dotyczy okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy”,
- [4] w górnej części strony głównej w domenie www.zaplo.pl i na każdej innej stronie internetowej przedsiębiorcy zastępującej tę stronę w przyszłości, bez możliwości zamknięcia informacji przez użytkownika; oświadczenie ma być widoczne przez cały czas, gdy użytkownik jest na stronie (oświadczenie nie może przybrać formy np. rotacyjnego banera czy slajdera), przez okres 6 miesięcy od daty uprawomocnienia się niniejszej decyzji,
- [5] czcionka powinna odpowiadać wielkości czcionki zwyczajowo używanej na ww. stronie internetowej, tekst umieszczony w ramce, o rozmiarze takim, aby była ona w całości wypełniona oświadczeniem, o którym mowa w niniejszym punkcie, z uwzględnieniem marginesu z każdej strony,
- [6] fragment: „Decyzja Prezesa UOKiK nr RKR-9/2019” będzie stanowić hipertęcze prowadzące do strony internetowej https://decyzje.uokik.gov.pl/bp/dec_prez.nsf;

2) przekazanie pismem za pośrednictwem przedstawicieli Zaplo Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Warszawie albo listem poleconym, w terminie miesiąca od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji każdemu konsumentowi, który w okresie od dnia 16 maja 2016 r. do dnia uprawomocnienia się decyzji spłacił przed terminem pożyczkę udzieloną mu przez Zaplo Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Warszawie, następującej informacji [uzupełnionej odpowiednio o informacje wskazane w nawiasach]:

„W związku z decyzją nr RKR-9/2019 Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 30 grudnia 2019 r. Zaplo sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie informuje, że stosowała praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów polegającą na nieobniżaniu w przypadku przedterminowej spłaty kredytu konsumenckiego całkowitego kosztu kredytu o koszt prowizji, który dotyczy okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy, co jest niezgodne z obowiązkiem wynikającym z art. 49 ust. 1 i 2 ustawy o kredycie konsumenckim (tekst jedn. Dz.U. z 2019 r. poz. 1083) oraz godzi w zbiorowe interesy konsumentów. Jednocześnie uprzejmie informuję, że w związku z wcześniejszą spłatą przez Panią/Pana pożyczki w celu odzyskania nadpłaconej kwoty istnieje możliwość złożenia reklamacji wraz z podaniem numeru rachunku właściwego do dokonania zwrotu nadpłaty. Reklamację należy przesać pocztą na adres: [adres do korespondencji Zaplo sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie] lub drogą mailową na adres: [adres poczty elektronicznej Zaplo sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie]”;

3) dokonanie zwrotu - w ramach przysporzenia konsumenckiego - części prowizji, proporcjonalnie do okresu o który skrócono czas obowiązywania umowy pożyczki w związku z jej wcześniejszą spłatą, konsumentom, którzy, w okresie od dnia 16 maja 2016 r. do dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji spłacili pożyczkę w terminie wcześniejszym niż przewidziany w umowie i złożą reklamację, o której mowa w pkt III.2 niniejszej decyzji. Zwrotu tego Zaplo Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Warszawie dokona, stosując tzw. metodę liniową, w terminie 30 (trzydziestu) dni od dnia złożenia reklamacji na numer rachunku bankowego wskazany w reklamacji,

IV. na podstawie art. 77 ust. 1 w związku z art. 80 i 83 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 263 § 1 i art. 264 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1096, z późn. zm.) **obciąża się Zaplo Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Warszawie kosztami niniejszego postępowania** w kwocie 52,60 zł (słownie: pięćdziesiąt dwa złote 60/100) i zobowiązuje do ich zwrotu Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

UZASADNIENIE

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatura w Krakowie (dalej: Prezes Urzędu, Prezes UOKiK) przeprowadził z urzędu, w ramach szerszej analizy zachowań uczestników rynku kredytów konsumenckich, postępowanie wyjaśniające zn. RKR-403-5/17/DS, mające na celu wstępne ustalenie, czy w związku z działalnością prowadzoną przez Zaplo sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie (dalej: „Spółka”, „Zaplo” „przedsiębiorca”) nastąpiło naruszenie uzasadniające wszczęcie postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Postępowanie wyjaśniające wykazało, że Spółka interpretuje art. 49 ust. 1 ustawy z dnia 12 maja 2011 roku o kredycie konsumenckim (Dz.U. z 2019 r. poz. 1083, dalej: „uk”) w ten sposób, że w przypadku przedterminowej spłaty pożyczki całkowity koszt kredytu nie ulega obniżeniu o część kwoty prowizji, proporcjonalną do okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy. W świetle wyjaśnień Spółki jedynym składnikiem całkowitego kosztu kredytu, jaki Spółka obniża w takim przypadku, są odsetki. Z kwoty wpłaconej przez konsumenta w pierwszej kolejności pokrywana jest prowizja, a pozostała kwota pokrywa kapitał, od którego kalkulowane są na nowo odsetki. Spółka zajęła stanowisko, że pobierane przez nią prowizje nie mieszczą się w kategorii kosztów, które powinny być w takiej sytuacji zwrócone konsumentowi.

W związku z powyższymi ustaleniami w dniu 8 marca 2019 r. postanowieniem nr RKR-13/2019 Prezes Urzędu wszczął postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów polegających na nieobniżaniu, w przypadku przedterminowej spłaty kredytu konsumenckiego, całkowitego kosztu kredytu o koszt prowizji, który dotyczy okresu o który skrócono czas obowiązywania umowy, wbrew obowiązkowi wynikającemu z art. 49 ust. 1 i 2 uk, co może godzić w zbiorowe interesy konsumentów i stanowić praktykę, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 369, z późn. zm., dalej również: „uok”).

Ponadto, w dniu 11 marca 2019 roku postanowieniem nr RKR-16/2019 Prezes Urzędu zaliczył w poczet dowodów w niniejszym postępowaniu materiał dowodowy zebrany w trakcie wzmiankowanego na wstępie postępowania wyjaśniającego, to jest:

- postanowienie nr RKR-30/2017 z dnia 2 czerwca 2017 r. o wszczęciu postępowania wyjaśniającego;
- pismo Prezesa UOKiK z dnia 2 czerwca 2017 r. do Zaplo;
- pismo Zaplo z dnia 27 czerwca 2017 r. do Prezesa UOKiK, bez załączników;
- pismo Zaplo z dnia 23 sierpnia 2017 r. do Prezesa UOKiK;
- pismo Prezesa UOKiK z dnia 30 listopada 2017 r. do Zaplo;
- pismo Zaplo z dnia 7 grudnia 2017 r. do Prezesa UOKiK (wzrost 11 grudnia 2017 r.), z załącznikami;
- kolejne pismo Zaplo opatrzone datą 7 grudnia 2017 r. (wzrost 15 grudnia 2017 r.) do Prezesa UOKiK, z załącznikami;
- postanowienie nr RKR-11/2019 z dn. 6 marca 2019 r. o zamknięciu postępowania wyjaśniającego.

Pismem z dnia 11 marca 2019 r. Spółka została zawiadomiona o wszczęciu wobec niej postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów oraz zaliczeniu materiału dowodowego zgromadzonego w postępowaniu wyjaśniającym w poczet dowodów. Postanowieniem nr RKR-85/2019 z dnia 25 października 2019 r. zaliczono dodatkowo w poczet dowodów przykładowe Umowy Konsolidacyjne Zaplo.pl,

przedłożone przez Zaplo przy piśmie z dn. 27 czerwca 2017 r., o czym Spółka została zawiadomiona pismem z dn. 25 października 2019 r.

Spółka odniosła się do zarzutu w piśmie z dn. 17 kwietnia 2019 r. przedstawiając swoje stanowisko w sprawie, to jest że:

- nie zgadza się z dokonaną przez Prezesa Urzędu kwalifikacją stosowanej przez nią praktyki rynkowej jako naruszającej zbiorowe interesy konsumentów;
- Spółka dokonuje zwrotu wszelkich kosztów, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy, niezależnie od momentu ich poniesienia przez konsumenta, a jej praktyki tym samym pozostają zgodne z art. 49 ukk;
- w przypadku pożyczek oferowanych przez Spółkę jedynym elementem całkowitych kosztów pożyczki objętym obowiązkiem zwrotu w sytuacji, o której mowa w art. 49 ukk, są odsetki;
- interpretacja przepisu przyjęta przez Prezesa Urzędu nie uwzględnia jego literalnej i funkcjonalnej wykładni, prowadzi do trudnych do zaakceptowania skutków oraz stanowi interpretację contra legem. Rozwijając wywód w tym zakresie Spółka podniosła, że wykładnia językowa art. 49 ukk nie pozwala przyjąć, że wynika z niego obowiązek proporcjonalnej redukcji wszystkich kosztów wchodzących w skład całkowitego kosztu kredytu. Pojęcie całkowitego kosztu kredytu służy określeniu zbioru, w ramach którego należy wyodrębnić mniejszy zbiór „kosztów, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy” i dopiero ten zbiór objęty jest dyspozycją przepisu, mówiącą o ich obniżeniu;
- przebieg prac legislacyjnych nad ukk i Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylającej dyrektywę Rady 87/102/EWG (Dz. U. L 133 z 22.5.2008, z późn. zm., dalej: „Dyrektywa”) wskazuje, że interpretacja prezentowana przez Prezesa Urzędu była rozważana przez ustawodawców, którzy świadomie zdecydowali się na odmienne uregulowanie konsekwencji przedterminowej spłaty kredytu konsumenckiego,
- interpretacja przyjęta przez Prezesa Urzędu stanowi nieuzasadnioną ingerencję w swobodę przedsiębiorczości oraz prowadziłaby do sytuacji, w której Spółka nie mogłaby w skuteczny sposób prowadzić działalności pożyczkowej ze względu na odebranie jej kontroli na możliwośćą pozyskiwania przychodów koniecznych do pokrycia kosztów i wypracowania zysku,
- interpretacja przyjęta przez Prezesa Urzędu prowadziłaby do ograniczenia konkurencji na rynku pożyczek konsumenckich poprzez praktyczne wyeliminowanie części podmiotów oferujących pożyczki konsumentom, tym samym pozbawiając część konsumentów możliwości skorzystania z jedynego dostępnego dla nich źródła finansowania dłużnego, co może pośrednio przyczyniać się do rozwoju szarej strefy, w której pożyczki będą udzielane przez podmioty nieregulowane,
- stanowisko Prezesa Urzędu jest sprzeczne z przeważającym stanowiskiem prezentowanym przez sądy, doktrynę, a także historycznie, samego Prezesa Urzędu, w publikacjach opisujących problematykę kredytu konsumenckiego,
- wypowiedzenie umowy kredytu przez kredytobiorcę skutkuje zmianą treści umowy i zmianą terminu spłaty, a spłata kredytu w wyniku wypowiedzenia jest spłatą w terminie wynikającym z umowy kredytu, co oznacza, że art. 49 ukk nie ma zastosowania.

Spółka wniosła też o rozważenie zawieszenia postępowania do czasu rozstrzygnięcia pytania prejudycjalnego zadanego Trybunałowi Sprawiedliwości Unii Europejskiej przez Sąd Rejonowy Lubin-Wschód w Lubinie z siedzibą w Świdniku - sprawa C-383/18 (Lexitor)

w zakresie wykładni art. 16 Dyrektywy, którego implementację do polskiego porządku prawnego stanowi art. 49 ust. 1 ukk, ze względu na ścisły związek tego postępowania z niniejszą sprawą i brak możliwości rozstrzygnięcia niniejszej sprawy bez wcześniejszego wydania wiążącego orzeczenia w zakresie wykładni przepisów unijnych przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej: „Trybunał”, „TSUE”). Na tę okoliczność Spółka podniosła, że zgodnie z treścią art. 267 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej, Trybunał jest właściwy do orzekania w trybie prejudycjalnym o wykładni aktów prawa wspólnotowego. Orzeczenia Trybunału w tym zakresie są wiążące, a wszystkie instytucje Państw Członkowskich zobowiązane są do stosowania prawa krajowego w zgodzie z normami prawa wspólnotowego. Rozpoczęcie procedury prejudycjalnej powinno stanowić sygnał, że wątpliwości dotyczące interpretacji art. 16 Dyrektywy nie mogą zostać usunięte w drodze wykładni na etapie stosowania przepisu w toku postępowania administracyjnego, a w konsekwencji Prezes Urzędu winien oczekiwać na rozstrzygnięcie tych wątpliwości przez posiadający po temu wyłączną kompetencję Trybunał. W związku z rozstrzygnięciem przez Trybunał wyrokiem z dnia 11 września 2019 r. kwestii będącej przedmiotem pytania prejudycjalnego kwestia zawieszenia postępowania stała się bezprzedmiotowa, o czym strona została poinformowana pismem z dn. 17 września 2019 r.

Pismem z dn. 31 października 2019 r. Spółka przedstawiła dalsze stanowisko w sprawie, w kontekście wyroku ws. Lexitor, podnosząc że:

- Trybunał, choć ostatecznie zastosował wykładnię celowościowo-funkcjonalną, uznając, że prawo konsumenta do obniżki kosztów w przypadku przedterminowej spłaty kredytu dotyczy wszystkich kosztów wchodzących w skład całkowitego kosztu kredytu, miał poważne wątpliwości interpretacyjne dotyczące brzmienia art. 16 ust. 1 Dyrektywy,
- Trybunał nie rozstrzygnął do jakiego poziomu czy przy zastosowaniu jakiej metody należy obniżyć koszty wchodzące w skład całkowitego kosztu kredytu, a obniżenie proporcjonalne nie znajduje podstaw w wyroku,
- wyrok ws. Lexitor nie może być podstawą do przyjęcia wykładni działającej wstecznie, to jest w odniesieniu do kredytów spłaconych przed jego opublikowaniem,
- metoda proporcjonalnego obniżenia kosztów jest sprzeczna w wykładnią językową oraz historyczną, a algorytm obniżenia kosztów nie wynika z art. 16 ust. 1 Dyrektywy ani z art. 49 ukk,
- przepis art. 49 ukk wyraża jedynie ogólny nakaz obniżenia kosztów oraz wskazuje które koszty mają podlegać takiemu obniżeniu,
- w świetle wyroku ws. Lexitor obniżka powinna spełniać kryterium „słusznego zmniejszenia” kosztów,
- jeżeli konsument spłaci kredyt w niedługim czasie po jego udzieleniu to zastosowanie proporcjonalnej obniżki wiąże się z poniesieniem strat przez kredytodawcę,
- kredytodawca mógłby w taki sposób sformułować swoją ofertę, aby większość kosztów ponoszonych przez konsumenta w związku z udzieleniem kredytu, była uiszczana przez konsumenta bezpośrednio na rzecz podmiotów trzecich, zamiast pokrywania ich z prowizji. W taki przypadku rodziłoby to wątpliwość kto jest odpowiedzialny za zwrot tych kosztów (kredytodawca czy podmioty trzecie),
- metoda proporcjonalna prowadzi do bezzasadnie nierównego traktowania konsumentów, znajdujących się w podobnej sytuacji, gdyż maksymalne koszty pozaodsetkowe, jakie mogą być pobrane od konsumenta zaciągającego kredyt na dany okres są wyższe, niż koszty ponoszone przez konsumenta spłacającego przedterminowo po upływie tego samego okresu kredyt zaciągnięty na okres dłuższy,
- metoda proporcjonalna narusza zasadę sprawiedliwej i uzasadnionej rekompensaty dla kredytodawcy oraz ekwiwalentności świadczeń.

Ponadto, w piśmie tym Spółka zadeklarowała że, z ostrożności zmieniła od dnia 1 stycznia 2019 r. swoją praktykę w zakresie rozliczania kosztów w związku z całkowitą wcześniejszą spłatą kredytu. Spółka wyjaśniła, że wdrożona przez nią metoda rozliczania kosztów polega na tym, że w przypadku wcześniejszej spłaty kredytu kwota prowizji i odsetek jest obniżana do poziomu prowizji i odsetek, które byłyby jej należne od hipotetycznego kredytu udzielonego na okres równy okresowi spłacania kredytu w momencie dokonania wcześniejszej spłaty. Odsetki kapitałowe są obniżane o kwotę odsetek, która byłaby naliczona za okres, o który skrócono okres spłaty kredytu. W tym celu Spółka udostępnia konsumentom narzędzie w formie „suwaka” na jej stronie internetowej, pozwalające ustalić kwotę prowizji dla poszczególnych okresów spłaty i kwot kredytu, jakie konsument chce uzyskać. Spółka jednocześnie zaznaczyła, że prowadzi prace nad poprawieniem tej metody, ze względu na to, że aktualnie stosowany „suwak” nie umożliwia ustawienia danych dla spłaty dokonanej w okresie krótszym niż 3 miesiące, oraz, w przypadku spłat dokonywanych w okresie dłuższym niż 30 miesięcy wykazuje nieco niższe wartości niż faktycznie zwracane klientowi. Spółka zapowiedziała również udostępnienie na stronie internetowej tabeli umożliwiającej klientom porównanie kosztów pożyczki w razie jej wcześniejszej spłaty. Przy piśmie tym Spółka przedłożyła przykładowe rozliczenie kosztów na wdrożonych przez nią zasadach spłaconego przed terminem kredytu. W ocenie Spółki wdrożona przez nią metoda rozliczeń spełnia wymogi wynikające z wyroku Trybunału dotyczące obniżenia wszystkich kosztów oraz zapewnia kredytodawcy sprawiedliwą i uzasadnioną rekompensatę. Reasumując Spółka podtrzymała całą swoją argumentację dotyczącą interpretacji art. 49 ust. 1 ukk i wniosła o umorzenie postępowania. Alternatywnie, w przypadku nie uwzględnienia jej stanowiska, Spółka wniosła z ostrożności, o wydanie decyzji stwierdzającej zaniechanie praktyki z dniem 1 stycznia 2019 r. z uwagi na dokonaną zmianę praktyki od tej daty.

Pismem z dn. 26 listopada 2019 r. strona została zawiadomiona o zakończeniu zbierania materiału dowodowego oraz o możliwości zapoznania się z aktami sprawy. Spółka w dniu 5 grudnia 2019 r. skorzystała z ww. uprawnień. Pismem z dnia 5 grudnia 2019 r. Spółka podtrzymała stanowisko przedstawione w toku w toku postępowania.

Stan faktyczny

Zaplo jest przedsiębiorcą wpisanym do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego przez Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie, XIII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, pod numerem 0000483782. Spółka figuruje pod numerem RIP000018 w rejestrze instytucji pożyczkowych prowadzonym przez Komisję Nadzoru Finansowego.

Spółka udziela kredytów konsumenckich, określonych w art. 3 ust. 2 pkt 1 ukk, zawierając z konsumentami umowy na odległość (przy wykorzystaniu strony internetowej w domenie zaplo.pl oraz drogą telefoniczną) oraz za pośrednictwem szeregu pośredników kredytowych, związanych ze Spółką umowami o współpracy. Udzielając pożyczek Spółka zawiera z konsumentami umowy pod nazwą „Umowa Elastycznej Pożyczki Ratalnej Zaplo”, na okres od 3 do 24 miesięcy, oraz umowy pod nazwą „Umowa Konsolidacyjna Zaplo.pl”, na okres od 2 miesięcy i jednego dnia do 24 miesięcy.

W przypadku pierwszej pożyczki Spółka nie pobiera od klientów odsetek ani prowizji. W przypadku kolejnych pożyczek w umowie zastrzegane są na rzecz pożyczkodawcy odsetki w wysokości [usunięto] w skali roku oraz prowizja. W przypadku kolejnych pożyczek prowizja ustalana jest w wysokości [usunięto]. Spółka ponadto pobiera

także jednorazową opłatę za przesunięcie terminu spłaty, również określaną jako „prowizja”, w wysokości [usunięto]. Opłata ta jest opcjonalna i nie wchodzi w zakres rozważań będących przedmiotem niniejszej decyzji, w których termin „prowizja” używany jest w odniesieniu do opłaty stanowiącej wynagrodzenie pożyczkodawcy za udzielenie pożyczki.

[dowód: karty nr 22-28 – pismo Spółki z dn. 27 czerwca 2017 r.]

Pozasadotkowy koszt pożyczki, który zobowiązany jest ponieść konsument w związku z umową pożyczki zawieraną z Zaplo - poza odsetkami umownymi - stanowią prowizje. Zgodnie z postanowieniami zawieranych przez nią umów: *„Całkowity Koszt Pożyczki oznacza wszelkie koszty, jakie Pożyczkobiorca jest zobowiązany ponieść w związku z Pożyczką;”*, natomiast *„Prowizja oznacza koszt związany z przygotowaniem oraz udzieleniem Pożyczki, stanowiący wynagrodzenie Pożyczkodawcy, który Pożyczkobiorca zobowiązany jest uiścić w wysokości podanej w Umowie”* [odpowiednio: § 1 pkt 7 i pkt 21 Umowy Elastycznej Pożyczki Ratalnej Zaplo.pl, podobnie § 1 pkt 6 i pkt 19 Umowy Konsolidacyjnej Zaplo.pl].

Umowy zawierane przez Spółkę z konsumentami zawierają następujące postanowienie dotyczące wcześniejszej spłaty pożyczki: *„W przypadku przedterminowej całkowitej spłaty Pożyczki, Całkowity Koszt Pożyczki ulega obniżeniu o te koszty, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania Umowy chociażby Pożyczkobiorca poniósł je przed spłatą. Pożyczkobiorca nie jest zobowiązany do zapłaty odsetek od kwoty wcześniej spłaconej za okres pozostały do końca okresu Umowy.* [§ 9 ust. 2 Umowy elastycznej pożyczki ratalnej Zaplo.pl, podobnie § 8 ust. 2 Umowy konsolidacyjnej Zaplo.pl]. Umowy zawierają ponadto postanowienie, zgodnie z którym: *„W przypadku spłaty części Pożyczki przed Terminem Spłaty Raty Pożyczki, ust. 2 stosuje się odpowiednio.”* (§ 9 ust. 3 Umowy elastycznej pożyczki ratalnej Zaplo.pl, podobnie § 8 ust. 3 Umowy konsolidacyjnej Zaplo.pl]. Umowy zawierają również postanowienie przewidujące wcześniejszą spłatę kredytu w następstwie jej wypowiedzenia przez konsumenta: *„W przypadku wypowiedzenia Umowy, Pożyczkobiorca jest zobowiązany do dokonania spłaty dotychczas niespłaconej kwoty Pożyczki wraz z należną Prowizją i opłatami oraz należnymi odsetkami do dnia spłaty w ciągu 30 dni od daty złożenia oświadczenia o wypowiedzeniu Umowy”* [§ 13 ust. 1 Umowy elastycznej pożyczki ratalnej Zaplo.pl, podobnie § 12 ust. 1 Umowy konsolidacyjnej Zaplo.pl]. Umowy nie przewidują redukcji w takiej sytuacji całkowitego kosztu kredytu w części stanowiącej prowizję.

[dowód: karty nr 54, 62, 78, 329, 343, 357 – przykładowe umowy]

W toku postępowania wyjaśniającego Spółka wyjaśniła, że w przypadku spłaty przez konsumenta całości lub części kredytu przed terminem całkowity koszt kredytu ulega obniżeniu o odsetki, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy. Spółka zajmuje stanowisko, że w przypadku zawieranych przez nią umów odsetki stanowią jedyny element całkowitego kosztu kredytu, który ulega obniżeniu w przypadku spłaty pożyczki przed terminem. W wykorzystywanym przez Spółkę systemie informatycznym dokonywane jest w takiej sytuacji przeliczenie kwoty odsetek, jakie konsument zobowiązany jest uiścić w związku z pożyczką.

[dowód: karta nr 31 – pismo Spółki z dn. 27 czerwca 2017 r.]

Spółka przedstawiła również stanowisko, że opłata za przedłużenie spłaty jest niezwiązana z okresem trwania umowy lecz ze zmianą jej warunków (terminu spłaty), ma charakter jednorazowy i również nie podlega redukcji w przypadku przedterminowej spłaty kredytu.

W toku niniejszego postępowania Spółka podtrzymała swoje stanowisko, wyjaśniając w odpowiedzi na zawiadomienie o sformułowanym w tym zakresie zarzucie, że „wszystkie prowizje pobierane przez Spółkę stanowiły jednorazową płatność za udzielenie pożyczki lub za dokonanie zmiany jej warunków, i tym samym nie mieściły się w zakresie hipotezy art. 49 ust. 1 ukk”.

Spółka przedstawiła również stanowisko, w świetle którego „wypowiedzenie umowy oraz przedterminowa spłata kredytu to dwa zupełnie odmienne od siebie mechanizmy. Wypowiedzenie to czynność prawnokształtująca w wyniku której dochodzi do zmiany pierwotnie ustalonego terminu spłaty pożyczki. Przedterminowa spłata z kolei to czynność faktyczna polegająca na spłacie zadłużenia przed terminem spłaty (...). Art. 49 ust. 1 ukk odnosi się wyłącznie do sytuacji przedterminowej spłaty (...)”

[dowód: karty nr 220-222 - pismo Spółki z dn. 17 kwietnia 2019 r.]

Spółka podniosła, że [usunięto], Spółka wyjaśniła, że „tak jak każdy przedsiębiorca prowadzący działalność gospodarczą staje przed koniecznością podjęcia decyzji w przedmiocie sposobu uzyskania środków finansowych niezbędnych do prowadzenia tej działalności. Podstawowe dostępne na rynku sposoby finansowania to finansowanie dłużne oraz finansowanie kapitałowe, zaś ich dobór zasadniczo należy do przedsiębiorcy, zgodnie z zasadą wolności działalności gospodarczej (...)”.

Zestawione przez Spółkę koszty [usunięto].

[dowód: karta nr 220, pismo Spółki z dn. 17 kwietnia 2019 r., karty nr 234-238 – pismo Spółki z dn. 6 sierpnia 2019 r.]

Po zmianie praktyki, dokonanej przez Spółkę od dnia 1 stycznia 2019 r. treść postanowień regulujących kwestię wcześniejszej spłaty zamieszczanych w umowach zawieranych z konsumentami nie uległa zmianie, natomiast zmieniony został, na korzyść klientów, sposób dokonywanego rozliczenia, w ramach którego klient otrzymuje zwrot części nadpłaconej kwoty prowizji. W przedstawionym przykładzie dotyczącym kredytu w wysokości 4 000,00 zł udzielonego na okres 12 miesięcy, klient zobowiązany był ponieść koszt prowizji w wysokości 2 200,00 zł. Wobec spłaty całkowitej kwoty do zapłaty po upływie 9 miesięcy (to jest 92 dni przed terminem) Spółka dokonała rozliczenia przy założeniu kosztu prowizji w takiej wysokości, jaka byłaby przez nią zastrzeżona w umowie zawartej na 9 miesięcy, to jest w kwocie 1 900,00 zł. W rozliczeniu z klientem Spółka, oprócz kwoty odsetek nadpłaconej w ratach stałych za skrócony okres kredytowania, zwróciła klientowi 300,00 zł kwoty nadpłaconej z tytułu prowizji. W przypadku rozliczenia kosztu prowizji proporcjonalnie do długości okresu, o który skrócono okres kredytowania (to jest o 92 z 365 dni), kwota zwrotu z tego tytułu wynosiłaby 555,00 zł, to jest o 255,00 zł (85 %) więcej (dla przejrzystości kwoty i okresy zostały zaokrąglone do pełnych złotych i miesięcy w stosunku do faktycznie występujących w przykładzie).

[dowód: karty nr 483-494, przedłożona przykładowa umowa z rozliczeniem przedterminowej spłaty]

Ocena prawna ustalonych faktów

Naruszenie interesu publicznego

Treść art. 1 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów ogranicza zastosowanie jej przepisów wyłącznie do ochrony interesów przedsiębiorców i konsumentów, podejmowanej w interesie publicznym. Oznacza to, że warunkiem koniecznym do uruchomienia procedur i zastosowania instrumentów określonych w tej

ustawie jest zaistnienie takiego stanu faktycznego, w którym działania przedsiębiorców - naruszając jej przepisy - stanowią potencjalne zagrożenie interesu publicznego. Niniejsze postępowanie dotyczy nieobniżania w przypadku przedterminowej spłaty kredytu konsumenckiego całkowitego kosztu kredytu o koszty prowizji, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy, co może być uznane za niezgodne z art. 49 ust. 1 uokk (i odpowiednio ust. 2 - w przypadku przedterminowej spłaty części kredytu). Praktyka stosowana jest wobec nieograniczonego kręgu adresatów, posiadających status konsumentów. W opinii Prezesa Urzędu rozpatrywana sprawa ma charakter publicznoprawny, albowiem wiąże się z ochroną interesu wszystkich konsumentów, którzy zawarli ze Spółką umowę o kredyt konsumencki oraz zdecydowali się na skorzystanie z uprawnienia do przedterminowej spłaty kredytu. Interes publicznoprawny przejawia się także w postaci zbiorowego interesu konsumentów, co oznacza, iż każde naruszenie zbiorowego interesu konsumentów jest jednocześnie naruszeniem interesu publicznoprawnego. Zatem w niniejszej sprawie uzasadnione było podjęcie przez Prezesa Urzędu działań przewidzianych w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów. W tym stanie rzeczy przyjąć należy, iż do oceny stanu faktycznego niniejszej sprawy zastosowanie mają przepisy ww. ustawy, a dotyczące jej postępowanie jest prowadzone w interesie publicznym.

Naruszenie art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów

Zgodnie z art. 24 ust. 1 uokk zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Jednocześnie zgodnie z art. 24 ust. 2 ww. ustawy przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami zachowanie przedsiębiorcy. Na gruncie niniejszej sprawy zbiorowe interesy konsumentów podlegają zatem ochronie przed wymierzonymi w nie naruszeniami, polegającymi na sprzecznych z prawem działaniach przedsiębiorcy.

Stwierdzenie przez Prezesa Urzędu stosowania przez Spółkę praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów wymaga zatem stwierdzenia łącznego zaistnienia następujących przesłanek:

- 1) kwestionowane zachowania są działaniami przedsiębiorcy,
- 2) zachowania te są sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami,
- 3) zachowania te naruszają zbiorowe interesy konsumentów.

Status przedsiębiorcy

Zgodnie z art. 4 pkt 1 uokk pod pojęciem przedsiębiorcy należy rozumieć m.in. przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2019 r. poz. 1292). W myśl art. 4 ust. 1 ww. tej ustawy przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, wykonująca działalność gospodarczą. Natomiast działalnością gospodarczą jest zorganizowana działalność zarobkowa, wykonywana we własnym imieniu i w sposób ciągły (art. 3).

Zaplo jest przedsiębiorcą prowadzącym we własnym imieniu działalność gospodarczą, działającym w formie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, to jest będącym osobą prawną, wpisaną do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego. Tym samym Spółka przy wykonywaniu działalności gospodarczej podlega rygorom określonym w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów a jej działania mogą podlegać ocenie w aspekcie naruszenia zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Sprzecznosc zachowania przedsiebiorcy z prawem lub dobrymi obyczajami

Na gruncie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów sankcjonowane jest zachowanie przedsiebiorcy sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami. Sprzecznosc z prawem dzialania lub zaniechania przedsiebiorcy moze byc ujmowana jako zachowanie niezgodne z obowiazujacymi przepisami prawa stanowionego. Dobre obyczaje natomiast pozostaja klauzula generalna, ktora podlega konkretyzacji na okolicznosc danego stanu faktycznego. Naruszenie przez przedsiebiorce przepisow prawa stanowionego lub dobrych obyczajow jest jednoczesnie wyrazem naruszenia obowiazujacego porzadku prawnego, ktory obejmuje zarowno nakazy i zakazy wynikajace z norm prawa powszechnie obowiazujacego, jak i nakazy i zakazy wynikajace z zasad wspolzycia spolecznego i dobrych obyczajow. Rozwazenia wymaga zatem kwestia, czy zachowanie przedsiebiorcy jest zgodne czy tez niezgodne z obowiazujacymi zasadami porzadku prawnego lub dobrymi obyczajami. Jednoczesnie, dla stwierdzenia powyzszego bez znaczenia pozostaje strona podmiotowa czynu.

Ustawodawca w art. 24 ust. 2 uokik nie wskazuje konkretnie, jakiego rodzaju sprzecznosc z prawem zachowania przedsiebiorcy stanowi praktyke naruszajaca zbiorowe interesy konsumentow. Dla stwierdzenia naruszenia przez przedsiebiorce zakazu stosowania praktyk naruszajacych zbiorowe interesy konsumentow, o ktorym mowa w art. 24 ust. 1 uokik, wystarczy stwierdzenie sprzecznosci zachowania przedsiebiorcy z prawem lub dobrymi obyczajami. Z tego względu, przedmiotem niniejszego rozstrzygnięcia Prezesa Urzędu jest wykazanie, że w ustalonym stanie faktycznym Spółka dopuściła się naruszenia art. 49 ust. 1 i 2 ukk, poprzez nieobniżanie w przypadku przedterminowej spłaty kredytu konsumenckiego całkowitego kosztu kredytu o koszty prowizji, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy.

Przepis art. 49 ukk stanowi:

„1. W przypadku spłaty całości kredytu przed terminem określonym w umowie, całkowity koszt kredytu ulega obniżeniu o te koszty, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy, chociażby konsument poniósł je przed tą spłatą.
2. W przypadku spłaty części kredytu przed terminem określonym w umowie, ust. 1 stosuje się odpowiednio.”

W ocenie Prezesa Urzędu art. 49 ust. 1 ukk należy rozumieć w ten sposób¹, że w przypadku wcześniejszej spłaty kredytu konsumenckiego następuje obniżenie wszystkich możliwych kosztów składających się na całkowity koszt takiego kredytu, niezależnie od ich charakteru i niezależnie od tego, kiedy koszty te zostały faktycznie poniesione przez kredytobiorcę, z tym, że redukcja ta ma charakter proporcjonalny, tj. odnosi się do okresu od dnia faktycznej spłaty kredytu do dnia ostatecznej spłaty określonej w umowie - i to stanowi jedyny wskazany w ukk ogranicznik ustalenia redukcji kosztu kredytu związanego z jego wcześniejszą spłatą. Przedstawione tu i dalej rozważania dotyczące przedterminowej spłaty całego kredytu mają w pełni zastosowanie również w odniesieniu do przedterminowej spłaty części kredytu (o której mowa w art. art. 49 ust. 2 ukk). Należy wskazać, że zgodnie z literalnym brzmieniem art. 49 ust. 1 ukk, przepis ten obejmuje swoim zakresem całkowity koszt kredytu. Definicja całkowitego kosztu kredytu zawarta została z kolei w art. 5 pkt 6 tej ustawy i zgodnie z tym przepisem obejmuje: „wszelkie koszty, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt, w szczególności: a) odsetki, opłaty,

¹ Wskazana w dalszej części niniejszej decyzji interpretacja przepisu została przedstawiona również w Stanowisku Rzecznika Finansowego i Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w sprawie interpretacji art. 49 ustawy o kredycie konsumenckim z dnia 16 maja 2016 r. https://rf.gov.pl/pdf/Stanowisko_UOKiK_RzF_1605016.pdf

prowinizje, podatki i marże jeżeli są znane kredytodawcy oraz b) koszty usług dodatkowych, w szczególności ubezpieczeń, w przypadku gdy ich poniesienie jest niezbędne do uzyskania kredytu lub do uzyskania go na oferowanych warunkach - z wyjątkiem kosztów opłat notarialnych ponoszonych przez konsumenta”. Tym samym, art. 49 ust. 1 ukk nie wyłącza przedmiotowo możliwości obniżenia żadnego z rodzajów kosztów określonych w art. 5 pkt 6 tej ustawy. W ocenie Prezesa Urzędu nie jest uzasadniony pogląd, według którego ustawodawca na potrzeby tego przepisu wprowadza dwie kategorie kosztów: te, których wysokość lub powstanie zależy od okresu, na jaki udzielono kredytobiorcy kredytu, oraz te, które nie są zależne od tego okresu. Przyjęcie takiego podziału byłoby sprzeczne z definicją ustawową całkowitego kosztu kredytu konsumentckiego, a także niespójne z konstrukcją ustawy o kredycie konsumentckim, jej istotą, celem i założeniami². Okoliczność, że prowizja jest elementem całkowitego kosztu kredytu, nie jest przy tym kwestionowana przez Spółkę. Art. 49 ust. 1 ukk jasno wskazuje również, że rekalkulacja (redukcja) kosztów odnosi się nawet do tych kosztów, które już zostały poniesione przez konsumenta. Brak jest przedmiotowego wyłączenia opłat podlegających redukcji, jako jednej z kategorii kosztów.

Wskazana przez Prezesa Urzędu wykładnia art. 49 ukk znajduje również uzasadnienie w innej instytucji prawnej, która przewidziana jest w ustawie o kredycie konsumentckim. Art. 54 ukk przewiduje, że w przypadku odstąpienia przez konsumenta od umowy, konsument nie ponosi kosztów związanych z odstąpieniem od umowy o kredyt konsumentcki, z wyjątkiem odsetek za okres od dnia wypłaty kredytu do dnia spłaty kredytu, natomiast kredytodawcy nie przysługują żadne inne opłaty, z wyjątkiem bezzwrotnych kosztów poniesionych przez niego na rzecz organów administracji publicznej. Koszty, które zostały już poniesione przez konsumenta, a które mają rekompensować kredytodawcy koszty przygotowania i obsługi umowy (w tym prowizja, nawet jeżeli została pobrana jednorazowo), podlegają w takim przypadku zwrotowi. Ze względu na konieczność zachowania spójności ustawy o kredycie konsumentckim, nie znajduje zatem uzasadnienia powód, dla którego koszty prowizji nie miałyby podlegać proporcjonalnej redukcji w przypadku przedterminowej spłaty kredytu przez konsumenta³.

W ocenie Prezesa Urzędu powyższe stanowisko znajduje również odzwierciedlenie w brzmieniu art. 16 ust. 1 Dyrektywy, którego implementację stanowią art. 48 i art. 49 ukk. W zdaniu drugim wskazanego ustępu Dyrektywa stwierdza w sposób jasny i niebudzący żadnych wątpliwości, że konsument jest „uprawniony do uzyskania obniżki całkowitego kosztu kredytu, na którą składają się odsetki i koszty przypadające na pozostały okres obowiązywania umowy”. Dyrektywa jasno wskazuje, że obniżce podlegają nie tylko odsetki, ale również wszelkie pozostałe koszty, mieszczące się w definicji całkowitego kosztu kredytu. Przepis ten nie używa natomiast pojęcia „kosztów zależnych od długości trwania umowy kredytu”.

Pojęcie całkowitego kosztu kredytu, którym posługuje się art. 16 ust. 1 Dyrektywy, zostało zdefiniowane w art. 3 pkt g) Dyrektywy. Oznacza ono wszystkie koszty łącznie z odsetkami, prowizjami, podatkami oraz wszelkimi innymi opłatami, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt, które to koszty znane są kredytodawcy, z wyjątkiem kosztów notarialnych. Całkowity koszt kredytu zgodnie z przywołanym przepisem obejmuje także koszty usług dodatkowych związanych z umową o kredyt, jeżeli zawarcie umowy dotyczącej takiej usługi jest niezbędne do uzyskania kredytu lub do uzyskania go na oferowanych warunkach.

² Tak: E. Rutkowska-Tomaszewska, Redukcja kosztów kredytu konsumentckiego a przedterminowa jego spłata w świetle art. 49 ustawy o kredycie konsumentckim, [w:] Studia prawno-ekonomiczne. t. C, 2016, s. 172.

³ Tak: E. Rutkowska-Tomaszewska, Redukcja kosztów kredytu konsumentckiego (...), s. 169.

Przyjęcie przeciwnej wykładni, zgodnie z którą art. 16 ust. 1 Dyrektywy przyznawałby konsumentowi prawo do uzyskania proporcjonalnej redukcji wyłącznie części kosztów - tych, których wysokość uzależniona jest od długości okresu, na który kredyt został udzielony - nie znajduje uzasadnienia w jednoznacznej treści tego przepisu.

Należy zauważyć, że pojęcie „kosztów zależnych od długości trwania umowy kredytu” nie tylko nie zostało użyte w art. 16 ust. 1 Dyrektywy, ale w ogóle nie jest w niej stosowane ani też nie zostało w niej zdefiniowane. Pojęciem tym nie posługuje się też żaden inny akt prawa pochodnego. W konsekwencji należy stwierdzić, że w prawie unijnym nie istnieją normatywne kryteria rozróżnienia między kosztami powiązаныmi z długością trwania umowy i niepowiązаныmi z tą długością, które mogłyby być stosowane we wszystkich państwach członkowskich.

W związku z powyższym przedstawiony przez Spółkę wariant interpretacji art. 16 ust. 1 Dyrektywy, który zakłada że przepis ten wprowadza podział na koszty związane z długością trwania kredytu i podlegające proporcjonalnemu obniżeniu w przypadku wcześniejszej spłaty kredytu przez konsumenta oraz koszty niezwiązane z tą długością i niepodlegające takiemu obniżeniu, nie tylko nie znajduje poparcia w brzmieniu Dyrektywy, stoi w oczywistej sprzeczności z jej celami i systematyką, ale również jest pozbawiony obiektywnego uzasadnienia. Postulowany przez Spółkę wariant wykładni art. 16 ust. 1 Dyrektywy umożliwiłby w prosty sposób obejście dyspozycji tego przepisu, co zagrażałoby realizacji celu dyrektywy, jakim jest zapewnienie wysokiego poziomu ochrony konsumenta, poprzez rozwój przejrzystego rynku kredytowego.

Ponadto należy mieć na względzie, że art. 16 ust. 2-5 Dyrektywy przyznaje kredytodawcy prawo do zastrzeżenia prowizji z tytułu wcześniejszej spłaty kredytu. Celem tej regulacji jest umożliwienie kredytodawcy kompensacji kosztów, jakie może ponieść w przypadku wcześniejszej spłaty kredytu przez konsumenta, przy czym możliwość zastrzeżenia takiej prowizji zgodnie z art. 16 Dyrektywy - jako wyjątek od zasady, że konsument ma prawo dokonać wcześniejszej spłaty kredytu bez ponoszenia kosztów z tego tytułu - jest ściśle ograniczona, a metodologia jej obliczenia została szczegółowo uregulowana. Rozwiązanie przyjęte w art. 16 ust. 2-5 Dyrektywy zabezpiecza więc już interes kredytobiorcy w ten sposób, że pozwala mu skompensować stratę, jaką wyjątkowo mógłby ponieść w związku z faktem, że wcześniejsza spłata kredytu przez konsumenta wygenerowała po jego stronie koszty.

Podsumowując, w ocenie Prezesa Urzędu art. 16 ust. 1 Dyrektywy przyznaje konsumentowi, który dokonał wcześniejszej spłaty kredytu prawo do uzyskania proporcjonalnej obniżki całkowitego kosztu tego kredytu, to znaczy wszystkich kosztów określonych w art. 3 lit. g) Dyrektywy, nie zaś wyłącznie tych, których wysokość jest powiązana z długością trwania umowy kredytu.

Stanowisko Prezesa UOKiK w przedmiocie wykładni art. 49 ust. 1 ukk zostało w pełni potwierdzone przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej. W wyroku z dnia 11 września 2019 r., sygn. akt C-383/18 (Lexitor), Trybunał wskazał, że art. 16 ust. 1 Dyrektywy należy interpretować w ten sposób, że prawo konsumenta do obniżki całkowitego kosztu kredytu w przypadku wcześniejszej spłaty kredytu obejmuje wszystkie koszty, które zostały nałożone na konsumenta. Jak wskazał Trybunał, obniżka całkowitego kosztu kredytu obejmuje również koszty, których wysokość nie jest zależna od okresu obowiązywania umowy.

Mając na uwadze zasadę prowspólnotowej wykładni prawa, w taki sam sposób rozumieć należy art. 49 ukk. Konieczność stosowania prawa krajowego przez państwo

członkowskie w zgodzie z normami prawa wspólnotowego akcentowana była również przez Spółkę w niniejszym postępowaniu. Jednoznaczne rozstrzygnięcie przez organ uprawniony wątpliwości w zakresie właściwej interpretacji przepisów Dyrektywy przesądza jednocześnie o sposobie interpretacji implementujących je przepisów prawa krajowego.

Uzasadniając rozstrzygnięcie Trybunał przypomniał, że celem Dyrektywy jest zapewnienie wysokiego poziomu ochrony konsumentów. Ów system ochrony opiera się na założeniu, że konsument jest stroną słabszą niż przedsiębiorca zarówno pod względem możliwości negocjacyjnych, jak i ze względu na stopień poinformowania. W celu zagwarantowania tej ochrony art. 22 ust. 3 Dyrektywy zobowiązuje państwa członkowskie do zapewnienia, aby przepisy przyjmowane przez nie w celu wykonania Dyrektywy nie mogły być obchodzone poprzez sposób formułowania umów. Tymczasem skuteczność prawa konsumenta do obniżki całkowitego kosztu kredytu byłaby osłabiona, gdyby obniżenie kosztów kredytu mogło zostać ograniczone jedynie do kosztów prezentowanych przez kredytodawcę jako zależne od okresu obowiązywania umowy, ponieważ wysokość i podział kosztów są określane jednostronnie przez przedsiębiorcę, a rozliczenie kosztów może obejmować pewną marżę zysku. Ponadto ograniczenie możliwości obniżenia całkowitego kosztu kredytu jedynie do kosztów wyraźnie związanych z okresem obowiązywania umowy pociągałoby za sobą ryzyko, że konsument zostanie obciążony wyższymi jednorazowymi płatnościami w chwili zawarcia umowy o kredyt, ponieważ kredytodawca mógłby próbować ograniczyć do minimum koszty zależne od okresu obowiązywania umowy. Trybunał podzielił w tym zakresie ocenę Rzecznika Generalnego co do tego, że zakres swobody działania, jakim dysponują instytucje kredytowe w swoich rozliczeniach i organizacji wewnętrznej, w praktyce bardzo utrudnia określenie przez konsumenta lub sąd kosztów obiektywnie związanych z okresem obowiązywania umowy. Powyższe rozważania doprowadziły Trybunał do konkluzji wskazanej powyżej.

Przedstawione przez Spółkę koszty kredytu, które pokrywane mają być z prowizji, stanowią w istocie koszty działalności Spółki. Przedsiębiorca podejmując decyzję o podjęciu i sposobie prowadzenia danego rodzaju działalności gospodarczej, w tym przypadku w ściśle uregulowanym obszarze udzielania kredytów konsumenckich, musi uwzględniać obowiązujące w tym obszarze ramy prawne, w szczególności określone przez ustawodawcę limity opłat które mogą być pobrane od klientów oraz sytuacje, w których muszą one podlegać zwrotowi. To decyzje biznesowe przedsiębiorcy dotyczące ukształtowania modelu jego działalności, w tym wpływające na koszty i przychody wiążące się z tą działalnością (np. o odpłatnym posiłkowaniu się wsparciem pośredników kredytowych lub kapitałem obcym, czy o udzielaniu pożyczek na warunkach promocyjnych) powinny być dopasowywane do obowiązujących ram prawnych, a nie na odwrót. Argumentacja Spółki dotycząca możliwości skonstruowania oferty w sposób wiążący się z ponoszeniem przez konsumentów kosztów czynności związanych z udzieleniem kredytu bezpośrednio na rzecz innych uczestniczących w tym podmiotów trzecich, również nie zasługuje na uwzględnienie. W przypadku, gdy poniesienie tego kosztu jest warunkiem udzielenia kredytu stawianym przez kredytodawcę, wówczas koszt ten wchodzi w skład całkowitego kosztu kredytu, a obowiązek rozliczenia tego kosztu spoczywa na kredytodawcy. Ewentualne zabiegi kredytodawcy polegające na uchylaniu się od rozliczenia i zwrotu odpowiedniej części tych kosztów mogą podlegać ocenie pod kątem odrębnego naruszenia, jako praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów. Argumentacja dotycząca naruszenia sprawiedliwej i uzasadnionej rekompensaty dla kredytodawcy w przypadku rozliczania kosztów przedterminowo spłaconego kredytu zgodnie z wykładnią potwierdzoną przez Trybunał, stanowi w istocie polemikę z rozstrzygnięciem ustawodawcy krajowego w tym zakresie, który w art. 50-51 ukk określił warunki pobierania i limit tej rekompensaty, w postaci

pro wizji za spłatę kredytu przed terminem. Okoliczność, że wysokość rekompensaty możliwej do uzyskania przez kredytodawcę w tej formie jest istotnie ograniczona, nie uzasadnia dopuszczania obchodzenia tych ograniczeń w formie postulowanej przez Spółkę wykładni przepisu art. 49 ukk.

Podnoszona przez Spółkę argumentacja dotycząca braku konieczności obniżenia kosztów kredytu w przypadku wcześniejszej spłaty kredytu w następstwie wypowiedzenia umowy, również jest błędna i nie zasługuje na uwzględnienie. Wypowiedzenie umowy nie stanowi zmiany terminu spłaty kredytu, określonego w umowie, lecz skutkuje obowiązkiem spłaty przed tym terminem, na zasadach określonych w umowie. Treść przepisu art. 49 ust. 1 ukk wskazuje przy tym jednoznacznie, że jego hipoteza dotyczy sytuacji w których „skrócono czas obowiązywania umowy”. Norma zawarta w tym przepisie nie uzależnia zastosowania zawartej w nim dyspozycji od przyczyny i trybu skrócenia czasu obowiązywania umowy, w świetle czego ma ona zastosowanie również do umów, których okres obowiązywania został skrócony w następstwie ich wypowiedzenia.

Reasumując, w ocenie Prezesa Urzędu, działanie Spółki polegające na nieobniżaniu w przypadku przedterminowej spłaty kredytu konsumenckiego całkowitego kosztu kredytu o koszty wynagrodzenia zastrzeżonego na rzecz kredytodawcy w umowie w postaci prowizji, jest sprzeczne z art. 49 ust. 1 i 2 ukk.

Naruszenie zbiorowego interesu konsumentów.

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów nie podaje definicji „zbiorowego interesu konsumentów”, wskazując jednak w przepisie art. 24 ust. 3, że nie jest nim suma indywidualnych interesów konsumentów. Godzenie w zbiorowe interesy konsumentów może polegać zarówno na ich naruszeniu, jak i na samym zagrożeniu im. Dla stwierdzenia naruszenia zbiorowych interesów konsumentów istotne jest ustalenie, że konkretne działanie przedsiębiorcy nie ma ściśle określonego adresata, lecz zostało skierowane do nieoznaczonego z góry kręgu podmiotów. Jak podnosi się w doktrynie, w pojęciu praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów mieści się także działanie przedsiębiorcy skierowane wprawdzie do oznaczonych (zindywidualizowanych), ale za to dostatecznie licznych konsumentów, o ile przy tym konsumentów tych łączy jakaś wspólna cecha rodzajowa. Wówczas poszkodowana zostaje pewna grupa konsumentów, niebędąca jedynie - z punktu widzenia przedsiębiorcy stosującego daną praktykę - zbiorowością przypadkowych jednostek, lecz stanowiącą określoną i odrębną kategorię konsumentów, reprezentującą w znacznym stopniu wspólne interesy⁴. Należy zatem przyjąć, że zbiorowy interes konsumentów nie musi odnosić się do nieograniczonej liczby konsumentów, których nie da się zindywidualizować, gdyż brak indywidualizacji nie sprzeciwia się możliwości wyodrębnienia kategorii bądź zbioru konsumentów o pewnych cechach. Oznacza to, że nie ilość faktycznych, potwierdzonych naruszeń, ale przede wszystkim ich charakter, a w związku z tym możliwość (choćby tylko potencjalna) wywołania negatywnych skutków wobec określonej zbiorowości przesądza o naruszeniu zbiorowego interesu.

Wskazana praktyka Spółki dotyczy nieograniczonej liczby konsumentów, których nie sposób zindywidualizować, tj. nieoznaczonej grupy konsumentów, którzy zawarli ze Spółką umowę o kredyt konsumencki oraz zdecydowali się na skorzystanie z uprawnienia do przedterminowej spłaty kredytu. Z tego względu, w ocenie Prezesa Urzędu, interes konsumentów, który mógł zostać naruszony w wyniku działań podejmowanych przez Spółkę nie stanowi sumy indywidualnych interesów poszczególnych klientów, lecz ma charakter

⁴ M. Szydło, Publicznoprawna ochrona zbiorowych interesów konsumentów, Monitor Prawniczy 2004/17/791.

zbiorowy, co przesądza o możliwości uznania, iż działania te godzą w zbiorowy interes konsumentów. W niniejszej sprawie Spółka narusza majątkowy interes konsumentów poprzez niezwracanie im w przypadku spłaty kredytów przed terminem określonym w umowach, części prowizji, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umów.

Mając na uwadze powyższe, Prezes Urzędu, działając na podstawie art. 26 ust. 1 uokik w zw. z art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, uznał praktykę Zaplo za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazał zaniechania jej stosowania, orzekając jak w pkt I. sentencji.

Udowodnienie zaniechania praktyki

Zgodnie z art. 27 ust. 3 uokik, to na przedsiębiorcy spoczywa ciężar udowodnienia okoliczności odnoszących się do zaprzestania stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, co powinno przejawiać się konkretnym działaniem ze strony przedsiębiorcy, zmierzającym do pełnego zaniechania działania sprzecznego z prawem lub dobrymi obyczajami. W niniejszej sprawie Spółka nie wykazała, że zaprzestała nieobniżania w przypadku przedterminowej spłaty kredytu konsumentkiego całkowitego kosztu kredytu o koszty prowizji, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy.

Dokonany przez Spółkę w toku postępowania sposób zmiany rozliczania kosztu prowizji z tytułu udzielenia kredytu w przypadku jego przedterminowej spłaty nie prowadzi do zaniechania zakwestionowanej praktyki. W ocenie Prezesa UOKiK wdrożona przez Spółkę metoda ustalania wysokości kosztów podlegających zwrotowi również nie odpowiada wytyczonemu przez TSUE kierunkowi interpretacji art. 16 Dyrektywy 2008/48 WE i nie zapewnia prawidłowej realizacji uprawnienia kredytobiorcy zagwarantowanego przepisami art. 49 ukk.

W szczególności, odnosząc się do stanowiska strony odwołującego się do „słusznego zmniejszenia” kosztu kredytu wskazać należy, że Trybunał zwrócił uwagę (pkt 28 wyroku ws. Lexitor) że *„art. 16 ust. 1 dyrektywy 2008/48 skonkretyzował prawo konsumenta do obniżenia kosztu kredytu w przypadku przedterminowej spłaty poprzez zastąpienie ogólnego pojęcia „słusznego zmniejszenia” bardziej precyzyjnym pojęciem „obniżki całkowitego kosztu kredytu” i dodanie, że owa obniżka powinna dotyczyć „odsetek i kosztów”*.

Nieprawdziwe jest również twierdzenie Spółki, że proporcjonalne obniżenie kosztów nie znajduje uzasadnienia w wyroku ws. Lexitor. Wyrokiem tym Trybunał opowiedział się (pkt 24) za metodą obliczania jaką należy zastosować w celu dokonania obniżki kosztów, która *„polega na uwzględnieniu całości kosztów poniesionych przez konsumenta, a następnie obniżeniu tej kwoty proporcjonalnie do pozostałego okresu obowiązywania umowy”*.

Metoda wdrożona przez Spółkę nie spełnia wymogów wynikających z przepisów ukk i Dyrektywy, a pozaodsetkowe składniki całkowitego kosztu kredytu - w tym przypadku prowizja - nie są w niej rozliczane proporcjonalnie do okresu kredytowania. Rozliczanie kosztów tą metodą w ocenie Prezesa UOKiK również jest niezgodne z powołanymi regulacjami, a przez to nieprawidłowe. Jest ono przy tym mniej korzystne dla konsumentów, np. w przedstawionym przykładzie rozliczenia kwota zwrotu prowizji przypadającej proporcjonalnie na skrócony okres kredytowania powinna być o 85 % wyższa niż kwota wyliczona przez Spółkę. Ponadto, wdrożona przez Spółkę metodologia rozliczania

uzależniona jest ściśle od sposobu skonstruowania oferty przez Spółkę, jest zatem podatna na potencjalną przyszłą dalszą modyfikację na niekorzyść konsumentów, poprzez konstruowanie oferty w sposób niwelujący lub pomniejszający korzyści dla konsumenta z tytułu przedterminowej spłaty (np. w przypadku skonstruowania oferty w taki sposób, że taka prowizja w takiej samej wysokości naliczana jest z tytułu udzielenia pożyczki zarówno na 9, jak i na 12 miesięcy - w przypadku przedterminowej spłaty klient nie otrzymałby w ogóle zwrotu części prowizji).

Reasumując, w ocenie Prezesa Urzędu, pomimo dokonanej zmiany sposobu postępowania praktyka będąca przedmiotem sformułowanego zarzutu nie została przez Spółkę zaniechana.

Rygor natychmiastowej wykonalności

Zgodnie z art. 103 uokik Prezes Urzędu może nadać decyzji w całości lub w części rygor natychmiastowej wykonalności, jeśli wymaga tego ważny interes konsumentów. W niniejszej sprawie Prezes Urzędu nadał rygor natychmiastowej wykonalności decyzji w części uznającej praktykę stosowaną przez Spółkę za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów oraz odnoszącej się do nakazu zaniechania jej stosowania.

Z przywołanego przepisu wynika, że o nadaniu decyzji rygoru natychmiastowej wykonalności decyduje Prezes Urzędu. Okolicznością warunkującą zastosowanie rygoru natychmiastowej wykonalności jest ważny interes konsumentów. W ocenie Prezesa Urzędu w niniejszej sprawie ważny interes konsumentów uzasadnia nałożenie rygoru natychmiastowej wykonalności w części dotyczącej pkt I. rozstrzygnięcia decyzji.

Przedmiotem ochrony w niniejszej sprawie jest ważny interes konsumentów wyrażający się w prawie konsumenta do obniżenia, w przypadku przedterminowej spłaty kredytu konsumenckiego, całkowitego kosztu kredytu o koszty prowizji, które dotyczą okresu o który skrócono czas obowiązywania umowy. Takie uprawnienie konsumenta wynika - co Trybunał potwierdził w wyroku w sprawie C-383/18 - wprost z przepisów prawa. W ocenie Prezesa Urzędu tylko natychmiastowe wykonanie przez Spółkę obowiązku zaniechania zakwestionowanej niniejszą decyzją praktyki zagwarantuje pełną ochronę gospodarczych interesów konsumentów, którzy będą chcieli dokonać przedterminowej spłaty kredytów udzielonych przez Spółkę, uzyskując tym samym prawo do zwrotu proporcjonalnej części prowizji. W przeciwnym przypadku do czasu uprawomocnienia się niniejszej decyzji sprzeczna z prawem praktyka trwałaby nadal, dotykając kolejnych konsumentów. Brak nałożenia rygoru może oznaczać więc skuteczną, z punktu widzenia Spółki, kontynuację stosowania praktyki. Wobec powyższego, natychmiastowe zaprzestanie opisanego praktyki ma decydujące znaczenie dla zapobieżenia dalszym naruszeniom interesów konsumentów.

Decydując o nałożeniu rygoru natychmiastowej wykonalności w niniejszej sprawie, Prezes UOKiK miał na uwadze to, że w związku z wyrokiem Trybunału w sprawie C-383/18, ostatecznie potwierdzone zostało, że wynikające z przepisu art. 49 ukk uprawnienie do obniżenia całkowitego kosztu kredytu o koszty, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy, obejmuje również koszty, których wysokość nie jest zależna od okresu obowiązywania umowy, takie jak m.in. prowizja za udzielenie pożyczki. W tym stanie rzeczy, ważąc z jednej strony istotny interes konsumentów w postaci prawa do stosownego obniżenia całkowitego kosztu kredytu w przypadku jego przedterminowej spłaty, jak również konieczność szybkiego wyeliminowania trwających naruszeń tego interesu, a z drugiej strony biorąc pod uwagę, że argumenty podnoszone przez Spółkę

celem wykazania zgodności jej działań z prawem, okazały się niezasadne, Prezes UOKiK uznał, że w niniejszej sprawie zachodzi konieczność skorzystania z instrumentu prawnego określonego w art. 103 uokik.

Z uwagi na powyższe, Prezes Urzędu orzekł jak w pkt II. sentencji.

Środki usunięcia skutków naruszenia

Na podstawie art. 26 ust. 2 uokik, po przeprowadzeniu postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów nałożył na Zaplo w pkt III. decyzji obowiązek usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów, poprzez:

- złożenie jednokrotnego oświadczenia o następującej treści:

„W związku z decyzją nr RKR-9/2019 Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 30 grudnia 2019 r. Zaplo sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie informuje, że stosowała praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów polegającą na nieobniżaniu w przypadku przedterminowej spłaty kredytu konsumentckiego całkowitego kosztu kredytu o koszt prowizji, który dotyczy okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy, co jest niezgodne z obowiązkiem wynikającym z art. 49 ust. 1 i 2 ustawy o kredycie konsumentkim (tekst jedn. Dz.U. z 2019 r. poz. 1083) oraz godzi w zbiorowe interesy konsumentów. Decyzja Prezesa UOKiK nr RKR-9/2019 z dnia grudnia 2019 r. dostępna jest pod adresem www.uokik.gov.pl”,

w następujący sposób:

[1] czarną czcionką (kod szesnastkowy RGB #000000) ARIAL na białym tle (kod szesnastkowy RGB #ffffff),

[2] tekst powyższego oświadczenia wyjustowany,

[3] czcionką pogrubioną (bold) fragment: „ Zaplo sp.z o.o. z siedzibą w Warszawie informuje, że stosowała praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów polegającą na nieobniżaniu w przypadku przedterminowej spłaty kredytu konsumentckiego całkowitego kosztu kredytu o koszt prowizji, który dotyczy okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy”

[4] w górnej części strony głównej w domenie www.zaplo.pl i na każdej innej stronie internetowej przedsiębiorcy zastępującej tę stronę w przyszłości, bez możliwości zamknięcia informacji przez użytkownika; oświadczenie ma być widoczne przez cały czas, gdy użytkownik jest na stronie (oświadczenie nie może przybrać formy np. rotacyjnego banera czy slajdera), przez okres 6 miesięcy od daty uprawomocnienia się niniejszej decyzji,

[5] czcionka powinna odpowiadać wielkości czcionki zwyczajowo używanej na ww. stronie internetowej, tekst umieszczony w ramce, o rozmiarze takim, aby była ona w całości wypełniona oświadczeniem, o którym mowa w niniejszym punkcie, z uwzględnieniem marginesu z każdej strony,

[6] fragment: „Decyzja Prezesa UOKiK nr RKR-9/2019” będzie stanowić hipertączę prowadzące do strony internetowej https://decyzje.uokik.gov.pl/bp/dec_prez.nsf;

- przekazanie pismem za pośrednictwem przedstawicieli Zaplo albo listem poleconym w terminie miesiąca od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji każdemu konsumentowi, który w okresie od dnia 16 maja 2016 r. do dnia uprawomocnienia się decyzji spłacił przed terminem pożyczkę udzieloną mu przez Zaplo następującej informacji [uzupełnionej o właściwe informacje wskazane w nawiasach]:

„W związku z decyzją nr RKR-9/2019 Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 30 grudnia Zaplo sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie informuje, że stosowała

praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów polegającą na nieobniżaniu w przypadku przedterminowej spłaty kredytu konsumenckiego całkowitego kosztu kredytu o koszt prowizji, który dotyczy okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy, co jest niezgodne z obowiązkiem wynikającym z art. 49 ust. 1 i 2 ustawy o kredycie konsumenckim (tekst jedn. Dz.U. z 2019 r. poz. 1083) oraz godzi w zbiorowe interesy konsumentów. Jednocześnie uprzejmie informuję, że w związku z wcześniejszą spłatą przez Panią/Pana pożyczki w celu odzyskania nadpłaconej kwoty istnieje możliwość złożenia reklamacji wraz z podaniem numeru rachunku właściwego do dokonania zwrotu nadpłaty. Reklamację należy przelać pocztą na adres: [adres do korespondencji Zaplo] lub drogą mailową na adres: [adres poczty elektronicznej Zaplo]”;

- dokonanie zwrotu konsumentom, którzy spłacili pożyczkę w terminie wcześniejszym niż przewidziany w umowie i złożą reklamację, części prowizji, proporcjonalnie do okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy, w sposób określony w pkt III.3 sentencji.

Decyzja o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazująca zaniechanie jej stosowania, stosownie do art. 26 ust. 2 uokik, może określać środki usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów, m.in. w postaci: zobowiązania przedsiębiorcy do złożenia jednokrotnego lub wielokrotnego oświadczenia o określonej treści lub formie. Katalog środków usunięcia trwających skutków naruszenia jest przykładowy. W związku z tym Prezes UOKiK może nałożyć na przedsiębiorcę inne niż wymienione w ustawie środki usunięcia trwających skutków naruszenia, które są adekwatne do rodzaju stwierdzonego naruszenia oraz skutków, które to naruszenie wywołało. Ocena adekwatności działań zmierzających do usunięcia skutków niedozwolonego zachowania musi być dokonana z uwzględnieniem możliwie najszerzego kontekstu postępowania przedsiębiorcy, któremu zarzucana jest praktyka o trwających skutkach. Aby zapewnić skuteczność wywiązania się z obowiązku usunięcia przez Spółkę trwających skutków naruszenia opisanego w pkt I. sentencji decyzji, niezbędne jest również to, aby konsumenci, którzy zostali objęci ww. praktyką, mogli się o takim obowiązku przedsiębiorcy dowiedzieć i wystąpić do niego z odpowiednim wnioskiem (reklamacją) o zwrot nadpłaconej kwoty.

Zdaniem Prezesa Urzędu konieczne jest skierowanie do konsumentów jasnego i zrozumiałego komunikatu przy wykorzystaniu różnych kanałów komunikacji, który to komunikat wskaże konsumentom przedmiot rozstrzygnięcia Prezesa UOKiK oraz wynikające z jego uprawomocnienia się skutki dla tej grupy uczestników rynku. Zastosowanie środków określonych w pkt III.1 i III.2 sentencji ma za zadanie usunięcie skutków stosowania przez Zaplo praktyki, która negatywnie odbiła się na konsumentach, na drodze usunięcia naruszenia w warstwie informacyjnej, poprzez zapewnienie indywidualnym konsumentom wiedzy co do tego, jak powinno wyglądać zachowanie przedsiębiorcy zgodne z prawem oraz poinformowanie ich o skutkach decyzji, co może się przełożyć na podjęcie przez nich odpowiednich działań na drodze sądowej lub reklamacyjnej w celu odzyskania nadpłaconych kwot.

Ponadto, w pkt III.3 sentencji Prezes Urzędu nakazał dokonanie zwrotu części prowizji, proporcjonalnie do okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy pożyczki w związku z jej wcześniejszą spłatą, konsumentom, którzy w okresie od dnia 16 maja 2016 r. do dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji spłacili pożyczkę w terminie wcześniejszym niż przewidziany w umowie i złożą reklamację, o której mowa w pkt III.2 sentencji. Organ uznał za zasadne objęcie środkami usunięcia skutków praktyki czynności podejmowane przez kredytodawcę od dnia publikacji stanowiska Rzecznika Finansowego i Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w sprawie interpretacji art. 49 ukk.

Przedsiębiorcy udzielający kredytów konsumenckich działali w tym okresie ze świadomością tego, jakie działania są uznawane przez organ ochrony konsumentów za nieprawidłowe. Rozstrzygnięcie w tym zakresie nie ma przy tym nic wspólnego ze „wstecznym działaniem” wyroku ws. Lexitor, jak to to przedstawia Spółka, wywodząc w toku postępowania, że ocena dokonana przez Trybunał może stwarzać uzasadnione oczekiwania co do zgodności jedynie przyszłych zachowań przedsiębiorców z dokonaną wykładnią. W tym okresie obowiązywały w tym zakresie te same normy prawne co obecnie, a Trybunał potwierdził jedynie prawidłowość ich interpretacji przez Prezesa UOKiK. Usunięcie skutków naruszenia nie należy przy tym mylić z sankcją z tytułu jego dopuszczenia się przez przedsiębiorcę. W niniejszej sprawie organ zdecydował się nie nakładać na Spółkę kary pieniężnej z tego tytułu, uwzględniając okoliczność zaistniałych w orzecznictwie sądów rozbieżności na tle wykładni przepisów.

W ocenie Prezesa Urzędu, w niniejszym stanie faktycznym Spółka nie podjęła czynności, które zapobiegłyby powstaniu lub zmierzały do usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów. W dalszym ciągu dysponuje ona środkami pobranymi od konsumentów z tytułu nieobniżania w przypadku przedterminowej spłaty kredytu konsumenckiego całkowitego kosztu kredytu o koszty prowizji przypadające na okres, o który skrócono czas obowiązywania umowy. Tym samym, w dacie wydania niniejszej decyzji nieusunięte pozostają tak ekonomiczne, jak i pozaekonomiczne skutki dokonanych przez Spółkę naruszeń.

Z uwagi na konieczność wyeliminowania wyżej wymienionych trwających skutków praktyki, za najbardziej adekwatny do stwierdzonego naruszenia środek Prezes UOKiK uznał nakazanie przedsiębiorcy zwrotu konsumentom części prowizji pobranej na podstawie umowy, proporcjonalnie do okresu o który skrócono czas obowiązywania umowy pożyczki w związku z jej wcześniejszą spłatą.

Prezes UOKiK uznał, że metoda obliczania obniżenia kosztu prowizji, która będzie zgodna z przesłankami z wyroku TSUE i zapewni odpowiedni poziom ochrony konsumentów, to metoda liniowa. Metoda ta zakłada proporcjonalny zwrot tej części prowizji, która dotyczy okresu, o który skrócono okres kredytowania. Formuła obliczenia kwoty zwrotu będzie wymagała ustalenia:

- jaka część kosztu prowizji przypada na jeden dzień kalendarzowy;
- liczby dni, o które skrócono okres kredytowania (liczba dni od daty spłaty kredytu do daty jego wymagalności).

Kwota obniżenia prowizji będzie stanowiła iloczyn kosztu prowizji przypadającego na jeden dzień kalendarzowy i liczby dni, o które skrócono okres kredytowania.

Przykładowo, jeżeli klient zaciągnął pożyczkę w kwocie 4 000,00 zł na okres 12 miesięcy (365 dni), a koszt prowizji z tytułu jej udzielenia wynosi 2 200,00 zł, to część tego kosztu przypadająca na jeden dzień kalendarzowy pożyczki wynosi $2\,200,00/365 = 6,03$ zł. Jeżeli pożyczka została spłacona wcześniej, po upływie 9 miesięcy, to okres kredytowania uległ skróceniu o 92 dni. Kwota, o jaką należy obniżyć wysokość prowizji należnej pożyczkodawcy i zwrócić w nadpłaconej części pożyczkobiorcy, wynosi 554,76 zł.

Wobec powyższego orzeczono, jak w pkt III. sentencji.

Koszty postępowania

Zgodnie z art. 80 uokik Prezes Urzędu rozstrzyga o kosztach, w drodze postanowienia, które może być zamieszczone w decyzji kończącej postępowanie. Natomiast w myśl art. 77 ust. 1 uokik, jeżeli w wyniku postępowania Prezes UOKiK stwierdził

naruszenie przepisów ustawy, przedsiębiorca, który dopuścił się tego naruszenia, jest obowiązany ponieść koszty postępowania. Analogicznie - stosownie do treści przepisu art. 264 § 1 k.p.a. - jednocześnie z wydaniem decyzji organ administracji publicznej ustali w drodze postanowienia wysokość kosztów postępowania, osoby zobowiązane do ich poniesienia oraz termin i sposób ich uiszczenia. Do kosztów postępowania - zgodnie z art. 263 § 1 k.p.a. - zalicza się (...) również koszty doręczenia stronom pism urzędowych. Postępowanie w sprawie stosowania przez Spółkę praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów zostało wszczęte z urzędu, a w jego wyniku Prezes Urzędu stwierdził naruszenie przepisów uokik. Kosztami postępowania są wydatki związane z korespondencją prowadzoną przez Prezesa Urzędu ze stroną i w związku z tym postanowiono obciążyć Spółkę kosztami postępowania w wysokości 52,60 zł (słownie: pięćdziesiąt dwa złote 60/100).

Koszty niniejszego postępowania Spółka obowiązana jest wpłacić na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie:

NBP O/O Warszawa 51 1010 1010 0078 7822 3100 0000.

Mając na uwadze powyższe, Prezes Urzędu orzekł jak w pkt IV. niniejszej decyzji.

Pouczenie

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 Kodeksu postępowania cywilnego (Dz.U. z 2019 r. poz. 1460) - od niniejszej decyzji przysługuje stronie odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, wnoszone za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Krakowie, pl. Szczepański 5, 31 - 011 Kraków, w terminie miesiąca od dnia jej doręczenia.

W przypadku jednak kwestionowania wyłącznie postanowienia w przedmiocie nadania decyzji rygoru natychmiastowej wykonalności zawartego w pkt II. niniejszej decyzji, lub postanowienia o kosztach zawartego w pkt IV. niniejszej decyzji, na podstawie art. 81 ust. 5 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz stosownie do art. 479³² § 1 i 2 Kodeksu postępowania cywilnego i art. 264 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego, w związku z art. 83 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przysługuje zażalenie do Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, wnoszone za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Krakowie, pl. Szczepański 5, 31 - 011 Kraków, w terminie tygodnia od dnia doręczenia niniejszej decyzji.

Zgodnie z art. 3 ust. 2 pkt 9 w zw. z art. 32 ust. 1 i ust 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 785), odwołanie od decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów podlega opłacie stałej w kwocie 1 000,00 zł, natomiast zażalenie na postanowienie Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów podlega opłacie stałej w kwocie 500,00 zł.

Zgodnie z art. 103 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych Sąd może przyznać zwolnienie od kosztów sądowych osobie prawnej lub jednostce organizacyjnej niebędącej osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną, jeżeli wykazała, że nie ma dostatecznych środków na ich uiszczenie. Zgodnie z art. 105 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, wniosek o przyznanie zwolnienia od kosztów sądowych

należy zgłosić na piśmie lub ustnie do protokołu w sądzie, w którym sprawa ma być wytoczona lub już się toczy.

Stosownie do treści art. 117 § 1 i § 3-4 Kodeksu postępowania cywilnego strona zwolniona przez sąd od kosztów sądowych w całości lub części, może domagać się ustanowienia adwokata lub radcy prawnego. Osoba prawna lub inna jednostka organizacyjna, której ustawa przyznaje zdolność sądową, niezwolniona przez sąd od kosztów sądowych, może się domagać ustanowienia adwokata lub radcy prawnego, jeżeli wykaże, że nie ma dostatecznych środków na poniesienie kosztów wynagrodzenia adwokata lub radcy prawnego. Wniosek o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego strona zgłasza wraz z wnioskiem o zwolnienie od kosztów sądowych lub osobno, na piśmie lub ustnie do protokołu, w sądzie, w którym sprawa ma być wytoczona lub już się toczy.

z upoważnienia Prezesa
Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów
Waldemar Jurasz
Dyrektor Delegatury UOKiK w Krakowie

